

Lepilová, Květuše

**Zájem petrohradské bohemistky o recepci ruské poezie v
Čechách 20. století**

Opera Slavica. 2003, vol. 13, iss. 1, pp. 65-66

ISSN 1211-7676

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/117704>

Access Date: 30. 11. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Polská kázání slezského kazatele Konrada Negiuse (1540-1617) patří k tradici polské homiletiky a vztahují se k roku 1576.

Latinská haiku v originále a v polském překladu patří zase básníku, který se narodil roku 1949 v USA, působil na Tchajwanu a od roku 1991 pracuje v Polsku, kde učí angličtinu, latinu a esperanto na Univerzitě v Poznani. V doslovu editoři uvádějí jednak tradici básnické formy haiku od jejích japonských počátků přes současnější básníky (mj. Richard Aldington, Ezra Pound, Czesław Miłosz, Anna Elaysia Radke aj.) a tradici klasické latinské kultury.

Slezsko v podání Dariusze Rotta a jeho kolegů se diachronně jeví jako multikulturní region s vrstvami polské, německé, české a latinské kultury: tyto vrstvy jsou přítomny i v bohaté literární tradici slezské současnosti.

Ivo Pospíšil

Zájem petrohradské bohemistiky o recepci ruské poezie v Čechách 20. století

Žakova, N. K.: *Tjutčev i slavjane*. Sankt-Peterburgskij universitet 2001, 62 s.

Autorka studie, docentka katedry slovanské filologie Filologické fakulty Sankt-Peterburské univerzity, je desítky let známa mezi českými rusisty a bohemisty. Pro její ušlechtilost povahy snoubící se s pracovitostí je příznačný vřelý vztah k česko-ruské vzájemnosti v literatuře a kultuře: prokázala ho počátkem 90. let během přednášového pobytu a odborné spolupráce s katedrou rusistiky Filozofické fakulty Ostravské univerzity na recenzní činnosti učebního textu „Očerk ruskoj kultury. Nástin ruské kultury“ (Ostrava 1996, 2000). V roce 1991 vyšla studie N. K. Žakovové *Tjutčev i čechi. (Obogaščenje literatur: Češko-russkije i slovacko-russkije literaturnyje svjazi)*. Natalie Kirillova je badatelkou, zaměřenou na klasickou ruskou literaturu a význačnou učitelkou petrohradských bohemistů. V říjnu 2002 se znovu potěšili z jejího příjezdu jak ostravští rusisté (v rámci smlouvy Sankt-Peterburské a Ostravské univerzity), tak organizátoři mezinárodní konference *Ars comparatistica* na FF Masarykovy univerzity.

Současná studie badatelky *Tjutčev i slavjane* je zaměřena na slovanskou recepci básníka (1. kapitola *Tjutčev a Slované*, 3. kapitola *Recepce Tjutčevovy tvorby mezi Slovany*), ale značná pozornost autorky opět patří vztahu *Tjutčev a Čechy* (2. kapitola): *Setkání s Čechy v Čechách, Tjutčevovo jméno ve slovanském a českém tisku 60 - 70. let 19. století*. Proto nás samozřejmě nejvíce zajímá nejen část kapitoly nazvaná *České téma v Tjutčevově tvorbě*, ale také části třetí kapitoly *České překlady Tjutčeva na počátku století* atp. Fjodora Ivanoviče Tjutčeva uvádí autorka jako unikátní zjev ducha ruské kultury i výraz úspěchů ruské poezie v době po Puškinovi. Za pozoruhodnou označuje harmonii myšlení a citů.

N. Žakova se pokouší systémově seřadit veškerou bibliografii o básníkově a vymezuje hranice své studie o Tjutčevově poezii na vztah Tjutčeva a Slovanů. Tento vztah prokazuje Tjutčev jak v poezii na slovanské téma, tak v bohatém epistolárním dědictví. Když se v r. 1834 Tjutčev léčil v Mariánských Lázních, nemohl je samozřejmě

vnímat jako slovanské místo. Bezprostřední zájem o slovanský svět básník však získal r. 1841 při návštěvě Prahy, kde byl přijat – jako řada dalších ruských činitelů – Václavem Hankou. Hanka při procházkách Prahou pak seznamoval básníka s českou historií a se slovanským příbuzenstvím. Hankovo album obsahuje Tjutčevovu báseň „*Věkovať li nam v razluke*“, psanou v kollárovsčém duchu. Autorka studie odtud sleduje možnost, nakolik byl z besed Hanky s Tjutčevem znám tomuto pražskému hostu i sám Kollár, či dokonce, znal-li Tjutčev Kollárův traktát *O literaturnoj vzaimnosti meždú slavjanskimi plemenami i narečijami* (z překladu v *Moskevských vědomostech* z r. 1938 nebo v *Otečestvennych zapiskach* z r. 1841). Ještě více úvah poskytl Tjutčevovi překlad studie J. Šafařka *Slavjanskaja etnografija*.

Autorka zjišťuje, že zejména návštěva Prahy, korespondence s V. Hankou a dílo Kollárovo a Šafařikovo přispěly k upevnění Tjutčevova zájmu právě o slovanskou historii. Tjutčev byl pak i ten, kdo se zúčastnil slavností, spojených s přivítáním slovanských hostů v Petrohradě a v Moskvě r. 1867 (mj. z českých jmenovitě F. Palackého, F. Riegera a F. Braunera). Čtyřiaosmdesát slovanských hostů čekalo tehdy na Varšavském nádraží v Petrohradě poblíž Tjutčevova bytu a noviny píší o událostech během 26 dní pobytu hostů v Rusku. V nynějším Sankt-Petersburgském Velkém sále filharmonie byl uspořádán oběd pro šest set hostů a zpíval sbor v doprovodu orchestru českého profesora konzervatoře Vojáčka. Kromě ruských skladeb v sále městské Dumy zazněla i Balakirevova skladba *Ouvertura na česká témata* (Balakirev řídil r. 1866 v Praze Glinkovy premiéry *Život za cara* a *Ruslan a Ludmila*). Neoficiální, nepolitický duch slavností provázela Tjutčevova báseň *Slavjanam* a české *Národní listy* následujícího dne uveřejnily její překlad s komentářem. Když se čeští návštěvníci výstavy vrátili domů, otiskli sborník *Bratrům Slovanům*, v němž pět básní bylo Tjutčevových.

Poslední Tjutčevovo setkání s Čechami a Čechy se odehrálo r. 1870 při jeho léčbě v Karlových Varech. Báseň „*Ja vstretil vas...*“ tu byla odrazem básníkovy neopětovaného vztahu k Amálii von Lerchenfeld-Krudner-Adlerbergové z doby, kdy jako začínající diplomat sloužil v Mnichově.

N. Žakova rozlišuje politické podhoubí a etnografické a kulturologické zázemí slovanství a dokumentuje cesty překladů Tjutčevovy poezie mezi Čechy až do roku 1960 (sbírka *Vlnobití*, přel. J. Mulač a J. Honzík, Praha 1960 a *Větrná harfa*, Praha, 1977). Zájem o Tjutčeva i v Rusku lze však dovést pouze do roku 1988, a to knihou ruského badatele V. V. Kožinova.

Nepochybně z bytostného vztahu N. Žakovové k básníkoví se odvíjí veškerý další zájem o jeho osud. Nejednou – a zvláště v poslední době především – se ukazuje, že právě epistolární svědectví bývá často zdrojem svědectví o niterných zápasech básníkovy duše, ale zároveň svědectví o kulturních zápasech i o dědictví vzájemnosti nejen mezislovanské, ale především mezilidské. Že se tyto dávné, jemné nitky podařilo Žakovové rozplétat a znovu spřádat v hlubině poezie a s akcentem na mezikulturní kontakty a souvislosti české, dokazuje její studie. Jako příspěvek, který lze z pozice českých badatelů chápat uznale a se vděkem, neboť vychází i ze zkoumání současného pojetí recepce literatury jako dialogu kultur, ústí do dialogu o multikulturalnosti.

Květuše Lepilová